

Průvodka

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Socioekonomická geografie - sídla
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_19_14
Pořadí DUMu v sadě	14
Vedoucí skupiny/sady	Luděk Dobeš
Datum vytvoření	14. 4. 2013
Jméno autora	Jiří Linhart
E-mail autora	linhart@gymjev.cz
Ročník studia	1.
Předmět nebo tematická oblast	Geografie
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Prostřednictvím obrazové prezentace seznámit žáky se základy studia geografie sídel Inovace : ICT

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

reg. č.: CZ.1.07/1.5.00/34.0802

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Socioekonomická geografie

Sídla

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Sídla

Sídlo – seskupení sídelních jednotek (domů) včetně hospodářských objektů a dopravních zařízení na určitém vymezeném území

Místo koncentrace hospodářské činnosti a ubytování obyvatelstva

Geografie sídel – studuje zákonitosti rozmístění a prostorové zvláštnosti sídel

Geografie osídlení – spojení geografie sídel a geografie obyvatelstva

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Vývoj sídel

Nejnižší vývojový stupeň – jeskyně, skrýše na stromech apod.

Jednoduché umělé stavby – primitivní chýše z kamene, hlíny, rákosu, dřeva apod.

Sídliště městského typu – od neolitu, správní a kulturní centra, útočiště pro obyvatelstvo během válek, živelních pohrom

Nejstarší sídliště – Čína, Indie, Egypt, Řecko

Postupný vznik měst (soustředění nezemědělské činnosti , potlačení venkovského původu sídla)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Rozdělení sídel

Sídla přechodně obývaná

1. Jednoduchá přechodně obývaná sídla – slouží lovcům zvěře nebo kočovným pastevcům (jurty, lovecké základny).
2. Moderní přechodně obývaná sídla – přenosné montované stavby výzkumných pracovníků (meteorologické a hydrologické stanice, polární výzkumné stanice – Amundsen – Scott, Mc Murdo).

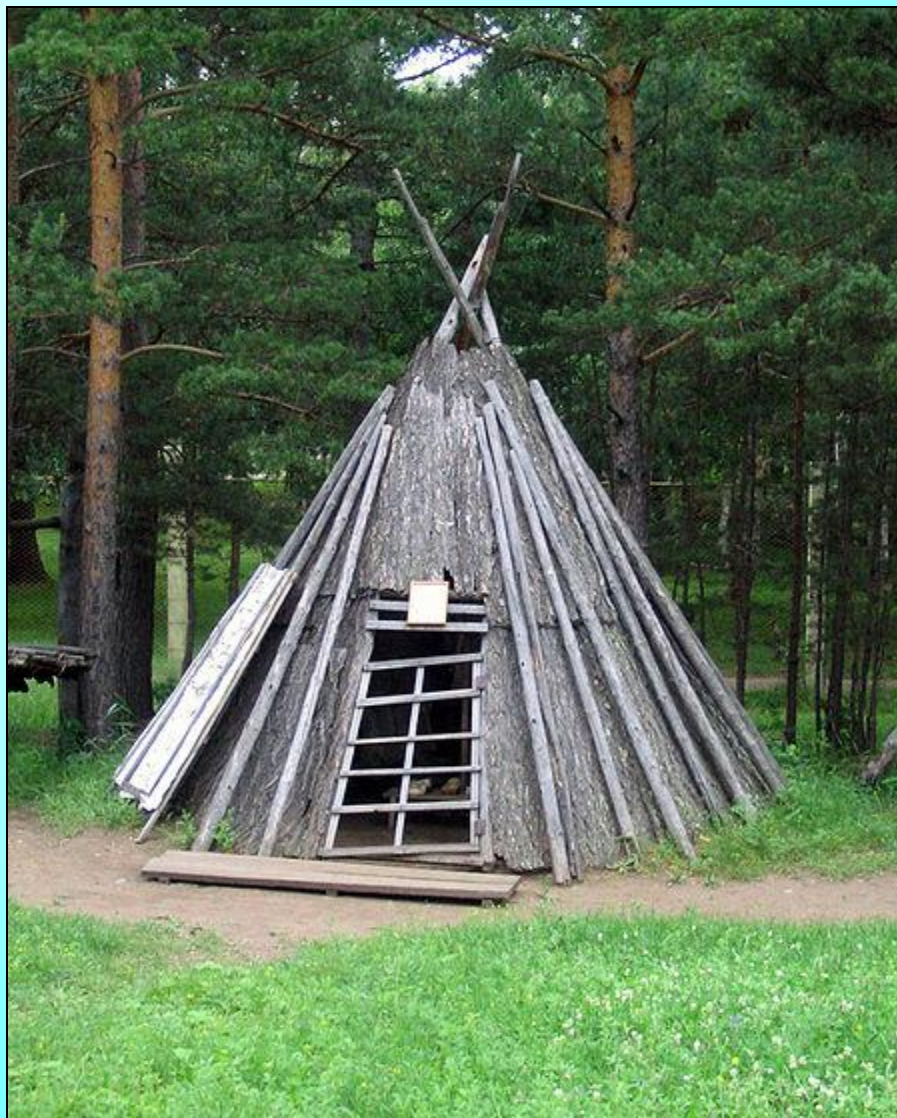
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Evenský čum – lovecký stan

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Evenkshome.jpg?uselang=cs>

Autor: Invicta Hog, licence PD, (cit. 15 – 03 – 2013)

Sídla trvalá

1. Venkovská sídla – samoty, osady, vesnice

- rozptýlená (samotové osídlení) – Severní Amerika, Jižní Amerika, Austrálie
- skupinová (skupinové osídlení) – Evropa, Afrika, Asie

Různé typy půdorysů (terénní poměry, druh hospodaření, rozdělení pozemků, nové komunikace vedoucí k dopravnímu uzlu, průmyslovému objektu apod.)

Historické tvary půdorysu většinou zachovány – památkové zóny

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Mongolská jurta

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mongolia_Ger.jpg?uselang=cs

Autor: Yosemite, licence PD, (cit. 15 – 03 - 2013)

Současné hlavní funkce venkovských sídel:

- obytná funkce – sídla v zázemí měst, jejichž obyvatelé dojíždějí za prací – suburbia (předměstí),
- rekreační funkce – rekreační oblast pro obyvatele měst (druhé bydlení, amenitní bydlení, chatové a zahrádkářské kolonie),
- dopravní funkce – v oblasti dopravních uzlů nebo na hlavních dopravních tazích.

Postupné splývání venkovských sídel s městskými, městská civilizace.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Suburbium v Colorado Springs

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Suburbia_by_David_Shankbone.jpg
Autor: David Shankbone, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 – 2013)

Chatová osada Felinka, Ostrá u Nymburku

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Felinka7.JPG?uselang=cs>

Autor: Slimejs, licence CC – BY, (cit. 15 – 03 – 2013)

Zahrádkářská kolonie, Zbraslav

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Garden_Plots,_Prague_Zbraslav.jpg?uselang=cs

Autor: Packa, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 – 2013)

2. Městská sídla

Různá kritéria definice města (určitý minimální počet obyvatel – liší se v různých zemích nebo oblastech, určitý podíl zaměstnaných mimo zemědělství, charakter zástavby, podíl vícepatrových domů apod.)

Metropole – hlavní města států

Světové metropole – centra hospodářství nadstátního a celosvětového významu

City – městské jádro (správní, obchodní a kulturní funkce – ve dne přelidněno, po úředních hodinách se většinou vylidňuje)

Rozvojové země – city menší, méně luxusní
Na okrajích chudinské čtvrti – slumy

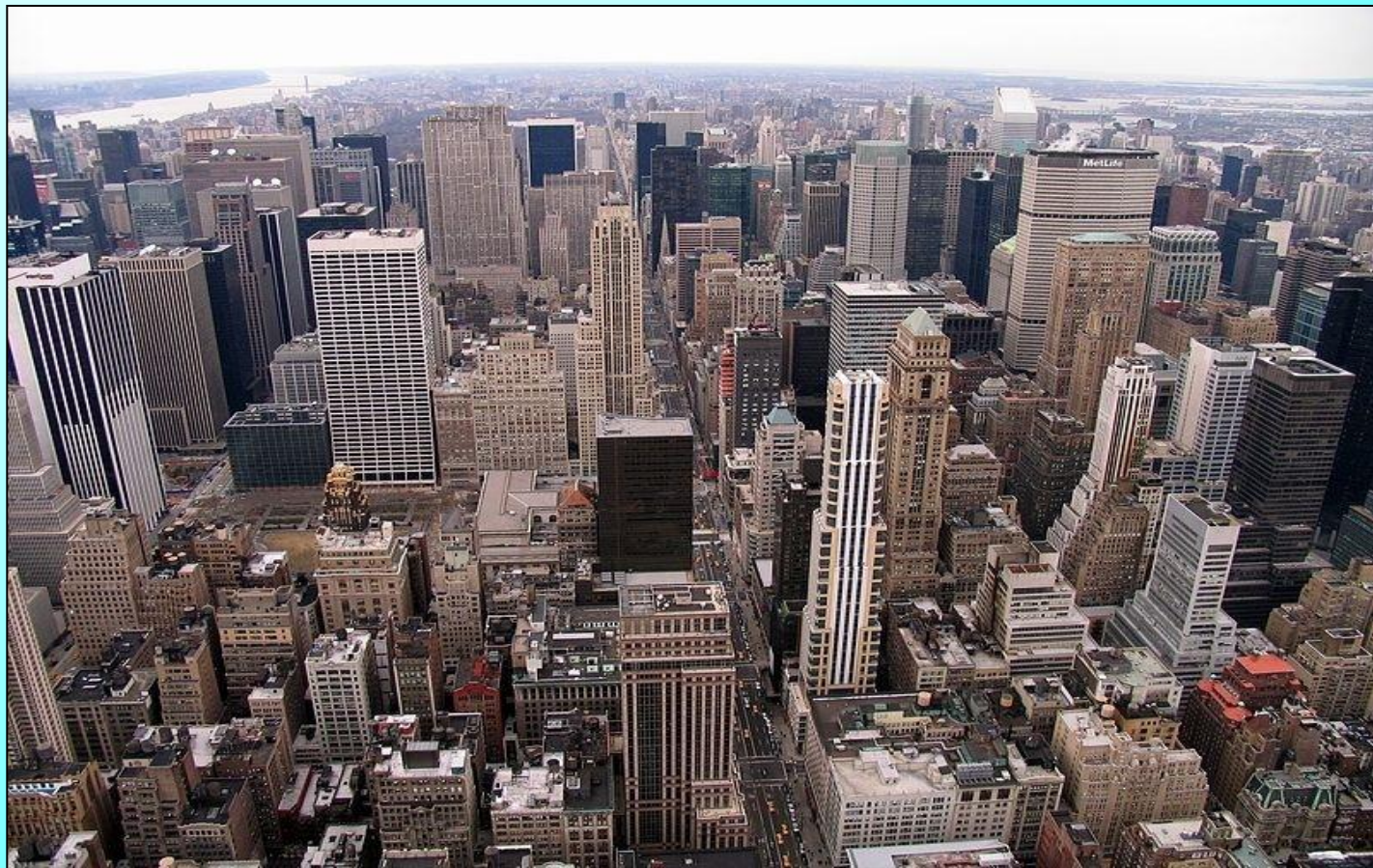
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

New York City – městské sídlo

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:New-York-Jan2005.jpg?uselang=cs>

Autor: Berndt Untiedt, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 – 2013)

Slum v Bombaji - Indie

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wadala_slums_-_Mumbai.jpg?uselang=cs

Autor: Swaminathan, licence CC – BY, (cit. 15 – 03 – 2013)

Proces urbanizace

Urbanizace – formování a rozvoj městského způsobu života, růst úlohy měst ve vývoji společnosti, pronikání městských prvků do prostoru celého osídlení, příliv obyvatelstva z venkova a malých měst do měst velkých za prací, kulturou, vzděláním.

Singapur, Monako, Vatikán, Gibraltar – 100 % urbanizace

Belgie, Kuvajt, Velká Británie – urbanizace více než 90 %

Negativní jevy – kriminalita, nadměrné zatížení životního prostředí exhaláty, hlukem, odpady

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Velkoměsto – město s více než 100 000 obyvateli

Aglomerace – území s městskou zástavbou kolem významného centra (průmyslová, sídelní)

Konurbace (souměstí) – propojení aglomerací (Porúří, Pardubice – Hradec Králové)

Megalopolis – srůstání aglomerací s konurbacemi, vznik rozsáhlých urbanizovaných území (severovýchod USA, východní pobřeží Honšú, Kalifornie)

Sídelní kaše – rozrůstání měst do okolní krajiny, nerespektování územního plánu, zábor zemědělské půdy, často bez občanské vybavenosti

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Největší města světa podle počtu obyvatel

1. Tokio (Japonsko) – 32, 450 mil.
2. Soul (Jižní Korea) – 20, 550 mil.
3. Mexico City (Mexiko) – 20, 450 mil.
4. New York (USA) – 19, 750 mil.
5. Bombay (Indie) – 19, 200 mil.
6. Jakarta (Indonézie) – 18, 900 mil.
7. São Paulo (Brazílie) – 18, 850 mil.
8. Dillí (Indie) – 18, 600 mil.
9. Ósaka – Kóbe – Kjóto (Japonsko) – 17, 375 mil.
10. Shanghai (Čína) – 16, 650 mil.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Největší světové aglomerace podle počtu obyvatel

1. Tokio (Japonsko) – 34, 600 mil.
2. Canton (Čína) – 26, 300 mil.
3. Jakarta (Indonézie) – 25, 800 mil.
4. Shanghai (Čína) – 25, 800 mil.
5. Soul (Jižní Korea) – 25, 600 mil.
6. Ciudad de México (Mexiko) – 23, 500 mil.
7. Dillí (Indie) – 23, 500 mil.
8. Karáčí (Pákistán) – 22, 100 mil.
9. Manila (Filipíny) – 21, 800 mil.
10. New York (USA) – 21, 500 mil.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Největší evropská města

1. Istanbul (Turecko)
2. Moskva (Rusko)
3. Londýn (Velká Británie)
4. Sankt Peterburg (Rusko)
5. Berlín (Německo)
6. Madrid (Španělsko)
7. Kyjev (Ukrajina)
8. Řím (Itálie)
9. Paříž (Francie)
10. Baku (Ázerdbajdžán)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Sídelní kaše na předměstí Paříže

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Etalement_urbain_banlieue_paris_-_03.avril.2005.JPG
Autor: Medy Sejai, licence PD, (cit. 15 – 03 – 2013)

Podnikatelské baroko – pejorativní označení pro stavební styl, který se vyznačuje okázalostí, nabubřelostí, slohovou bezradností (domy zbohatlíků v ČR, 90. léta 20. století).

Ghetto – část města, kde žijí lidé stejného původu (rasového, náboženského) buď dobrovolně nebo nedobrovolně.

Sídelní systém – hierarchicky uspořádaný systém sídel v daném regionu (sídla uspořádána podle významu, systém nadřazenosti a podřízenosti).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Podnikatelské baroko, Dům – hrad, Česká republika

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Trnov%C3%A1,_d%C5%AFm-hrad_%2801%29.jpg?uselang=cs
Autor: cs: Šjů, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 – 2013)

Ghetto, sídliště Luník IX, Košice

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lunik_IX.jpg

Autor: Lester Kovac, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 - 2013)

Zdroje informací

KAŠPAROVSKÝ, Karel. *Zeměpis I. v kostce: pro střední školy: [kartografie, fyzická geografie, socioekonomická geografie]*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2008. 152 s. Maturita v kostce. V kostce. ISBN 978-80-253-0586-7.

KARTOGRAFIE PRAHA. *Školní atlas světa* [kartografický dokument]. 1. vyd. Praha: Kartografie Praha, 2004. 1 atlas (175 s.). ISBN 80-7011-730-3.

BIČÍK, Ivan a kol. *Školní atlas dnešního světa* [kartografický dokument]. 1. vyd. Praha: TERRA, 2001. 1 atlas (183 s.). ISBN 80-902282-4-0.

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:New-York-Jan2005.jpg?uselang=cs>

Autor: Berndt Untiedt, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 – 2013)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Suburbia_by_David_Shankbone.jpg

Autor: David Shankbone, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 – 2013)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Etalement_urbain_banlieue_paris_-_03.avril.2005.JPG

Autor: Medy Sejai, licence PD, (cit. 15 – 03 – 2013)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wadala_slums_-_Mumbai.jpg?uselang=cs

Autor: Swaminathan, licence CC – BY, (cit. 15 – 03 – 2013)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lunik_IX.jpg

Autor: Lester Kovac, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 – 2013)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Garden_Plots_Prague_Zbraslav.jpg?uselang=cs

Autor: Packa, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 – 2013)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Trnov%C3%A1,_d%C5%AFm-hrad_%2801%29.jpg?uselang=cs

Autor: cs: Šjů, licence CC – BY – SA, (cit. 15 – 03 – 2013)

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Felinka7.JPG?uselang=cs>

Autor: Slimejs, licence CC – BY, (cit. 15 – 03 – 2013)

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Evenkshome.jpg?uselang=cs>

Autor: Invicta Hog, licence PD, (cit. 15 – 03 – 2013)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mongolia_Ger.jpg?uselang=cs

Autor: Yosemite, licence PD, (cit. 15 – 03 - 2013)

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu. Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY – SA. (www.creativecommons.cz).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ